

FATABUREN

Nordiska museets och Skansens årsbok

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1964

Redaktion:

GÖSTA BERG · SAM OWEN JANSSON

MARSHALL LAGERQUIST

Redaktör: Marshall Lagerquist

Omslagets färgbild visar det halländska julbordet, som traditionellt står dukat under helgen i Oktorpsgårdens ryggåstuga på Skansen. Se Kerstin Sjöqvists uppsats Kulturbistorisk jul på Skansen i denna årsbok.

Das Umschlagbild zeigt eine rekonstruierte alte Weihnachtstafel aus der Provinz Halland in Südwestschweden. Zu jedem Weihnachtsfest wird diese Tafel in dem Rauchstubenhaus des halländischen Oktorpshofes, welcher im Jahre 1896 im Freilichtmuseum Skansen wiedererrichtet wurde, gedeckt. Siehe den Aufsatz Kulturgeschichtliches Weihnachtsfest auf Skansen von Kerstin Sjöqvist in diesem Jahrbuch.

Tryckt hos Boktryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1964
Klichéerna från Grohmann & Eichelberg AB, Stockholm

Filmen En slant i fontänen var en storschlager 1954—1955 och under turistresor till Italien har tusentals svenskar kastat slantar över axeln med ryggen vänd mot Fontana di Trevi i Rom. Har detta påverkat de svenska studentsederna?

OM ABITURIENTSEDER

Under läsåret 1963—64 gör Etnologiska undersökningen en registrering av seder i samband med studentexamen och de blivande studenternas abiturienttid.

Det är hundra år sedan studentexamen fick sin nuvarande form av slutprov för gymnasiet. Tidigare hade universiteten haft inträdesprövningar i stället. Enligt den nu föreslagna formen för det framtida gymnasiet skall studentexamen avskaffas och gymnasiestudiernas avslutning bli mindre dramatisk. Möjligen försvinner därmed också många av de seder, som hör samman med studentskrivningarna och det stora muntliga förhöret.

Skaradjäknarna offrar med en enkel gest sina slantar i ån "Dofsan" 1948, medan flickor från Göteborgs flickläroverk kastar sina slantar över axeln 1957. I båda fallen hoppas man, att detta "offer" skall bringa tur under studentskrivningarna.

Av de uppteckningar, som hittills kommit in, kan man förstå att de rikaste abiturienttraditionerna finns vid de äldre skolorna. Men det tycks vara självklart, att även nya skolor skall ha ett visst mönster för uppträdandet under abiturienttiden och vid studentexamen. Särskilt i landsortspressen visar man alltid stort intresse för de "nya traditioner som skapas" vid de nya gymnasier, som kommer till ute i landet.

Allt efter som kontakten mellan olika miljöer ökat och därmed också flödet av incitament, har nya seder anammats och de gamla förändrats inom ett rikt associationsfält, där det befängda utgör ett starkt inslag. Med stor snabbhet har nya seder accepterats inom dessa grupper av ungdomar, och lika snabbt har omgivningen accepterat gruppens beteende. Eftersom generationerna inom

skolan följer varandra med endast ett års intervall, uppfattas mycket snart det nya som "gammal tradition", som man inte vill bryta och ibland inte heller vågar bryta, eftersom många av sederna går ut på att "besvärja makterna" inför proven — det kanske kan gå illa, om man inte följer det föreskrivna mönstret, och den risken vågar inte många abiturienter ta. Många av dessa bruk är också till för att betona gruppansamhörigheten, vilket ökar sedernas livskraft. För abiturienterna markerar deltagandet i dessa upptåg också att vederbörande nu nått det mål, som de sett fram emot under flera skolår.

En del av inslagen i abiturientsederna fanns också i ungdomslagen förr i världen. De utstyrda abiturienthattarna anknyter till olika former av utklädsel; fester och drastiskt utformade upptåg är något som ungdomar i olika tider och miljöer gärna ägnar sig åt. Även om studentexamen skulle försvinna, kanske ändå några av dessa seder kommer att fortleva beroende på om de kan anknytas till nya moment vid gymnasietidens slut. I så fall kan det material, som Nordiska museet får in vid årets undersökning, tjäna som jämförelsematerial längre fram.

Sofia Danielson

Zusammenfassung

Über Abiturientensitten

Vor rund hundert Jahren wurden die Aufnahmeprüfungen für die Universitäten in unter feierlichen Formen stattfindende Abgangsexamina an den höheren Lehranstalten umgewandelt. Im Zusammenhang mit einer unlängst beschlossenen Reform der Gymnasien soll dieses sogenannte Studentenexamen in einigen Jahren abgeschafft werden. Aus diesem Anlass hat das Museum Angaben in Wort und Bild über die reiche Flora von Sitten und Gebräuchen eingesammelt, die in den Städten mit Gymnasien, insbesondere während der letzten Jahrzehnte, von den Abiturienten selbst bei dem Studentenexamen entwickelt worden sind.